

ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

στην πρόταση νόμου: «Ρύθμιση περί προαιρετικότητας χορήγησης Προσωπικού Αριθμού (Π.Α.)»

Α. Γενικά

Με τον ν. 4727/2020 και τις μεταγενέστερες ρυθμίσεις, καθιερώθηκε ο Προσωπικός Αριθμός (Π.Α.) ως μοναδικός αριθμός αναγνώρισης για κάθε φυσικό πρόσωπο στις σχέσεις του με το Δημόσιο και λοιπούς φορείς. Αν και το μέτρο αυτό αποσκοπεί στη βελτίωση της διοικητικής αποτελεσματικότητας, έχουν διατυπωθεί επιφυλάξεις από πολίτες που αντιτίθενται στην ψηφιακή παρακολούθηση και στη μαζική συλλογή δεδομένων, επικαλούμενοι την ανάγκη προστασίας ευαίσθητων προσωπικών πληροφοριών και του δικαιώματος στην ιδιωτική ζωή.

Παράλληλα, προβάλλεται η αρχή της αναγκαιότητας χρήσης προσθέτου ενιαίου αριθμού καθώς και ο προβληματισμός ότι η καθολική επιβολή ενός κρατικού προτύπου αναγνώρισης δημιουργεί και διοικητικό προηγούμενο επιβολής ενιαίου κρατικού προτύπου αναγνώρισης

Η παρούσα πρόταση νόμου αποσκοπεί στη θεσμική θωράκιση του δικαιώματος επιλογής, προβλέποντας ότι η χορήγηση του Π.Α. δεν είναι υποχρεωτική, αλλά

εναπόκειται στη βούληση του κάθε πολίτη. Η θεσμοθέτηση του δικαιώματος άρνησης συνιστά πράξη ψηφιακής δημοκρατίας και ενδυνάμωσης του πολίτη

B. Νομική βάση

Η πρόταση αυτή βασίζεται σε ένα σύνολο νομικών διατάξεων, τόσο σε εθνικό όσο και σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο, που διασφαλίζουν την προστασία των προσωπικών δεδομένων και την αναγνώριση των θεμελιωδών δικαιωμάτων των ατόμων, ιδίως των ανηλίκων. Συγκεκριμένα:

1. Συνταγματική Βάση:

- ✓ Το άρθρο 5 παρ. 1 του Συντάγματος, που καθιερώνει την αρχή της ελευθερίας της προσωπικότητας.
- ✓ Το άρθρο 9Α του Συντάγματος, το οποίο προστατεύει τα προσωπικά δεδομένα.
- ✓ Το άρθρο 25 παρ. 1 του Συντάγματος, που επισημαίνει την αρχή της αναλογικότητας.
- ✓ Το άρθρο 4 παρ. 1 του Συντάγματος, το οποίο καθιερώνει την ισότητα ενώπιον του νόμου.
- ✓ Το άρθρο 21 παρ. 1 του Συντάγματος, που προβλέπει την ειδική κρατική μέριμνα για την παιδική ηλικία.
- ✓ Η εφαρμογή των άρθρων 5 παρ. 1 και 9Α του Συντάγματος στις περιπτώσεις των ανηλίκων.

2. Ευρωπαϊκή Βάση:

- ✓ Το άρθρο 8 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ), που προστατεύει το δικαίωμα στον σεβασμό της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής.
- ✓ Το άρθρο 24 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ, που προστατεύει τα δικαιώματα των παιδιών και διασφαλίζει τον σεβασμό της προσωπικότητάς τους.
- ✓ Το άρθρο 52 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ, που καθιερώνει τις γενικές αρχές προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων.

1) Διεθνής Βάση:

- ✓ Το άρθρο 3 παρ. 1 της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού (ν. 2101/1992), που αναγνωρίζει το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού ως πρωταρχικό κριτήριο.

3. Κανονιστική Βάση (ΕΕ):

- ✓ Το άρθρο 6 του Κανονισμού (ΕΕ) 2016/679 (Γενικός Κανονισμός Προστασίας Δεδομένων - GDPR), το οποίο ορίζει τις νόμιμες βάσεις για την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων.
- ✓ Το άρθρο 8 του Κανονισμού (ΕΕ) 2016/679 (GDPR), που απαιτεί τη συναίνεση των γονέων για την επεξεργασία δεδομένων παιδιών κάτω των 15 ετών.
- ✓ Το άρθρο 9 του Κανονισμού (ΕΕ) 2016/679 (GDPR), που διασφαλίζει την προστασία των ευαίσθητων δεδομένων.

4. Σύμβαση Ευρωπαϊκής Ένωσης για τα Θεμελιώδη Δικαιώματα:

- ✓ Το άρθρο 8 της Σύμβασης, το οποίο προβλέπει την προστασία των προσωπικών δεδομένων σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Γ. Κοινωνική και νομική αναγκαιότητα

Η επιβολή του Προσωπικού Αριθμού σε όλα τα φυσικά πρόσωπα ανεξαιρέτως συνιστά γενικευμένο και απόλυτο περιορισμό της ιδιωτικής αυτονομίας. Με βάση την αρχή της αναλογικότητας, ο περιορισμός αυτός είναι δυσανάλογος ως προς τον επιδιωκόμενο σκοπό και προσβάλλει θεμελιώδη δικαιώματα. Η πρόβλεψη προαιρετικής χορήγησης επιτυγχάνει την αναγκαία ισορροπία μεταξύ δημόσιου συμφέροντος και ατομικών ελευθεριών.

Ειδικά για πρόσωπα είτε μειωμένου καταλογισμού είτε με προσωπικές ευαισθησίες – είτε φιλοσοφικής, είτε ηθικής, είτε θρησκευτικής φύσης – η πρόβλεψη δυνατότητας εξαίρεσης αποτελεί απαραίτητη θεσμική πρόνοια. Ενισχύεται έτσι το αίσθημα εμπιστοσύνης και αποδοχής προς τις ψηφιακές υπηρεσίες του Δημοσίου.

Η δυνατότητα παροχής εναλλακτικών μέσων αναγνώρισης, όπως ο αριθμός Δελτίου Ταυτότητας ή άλλου νομίμως αναγνωρισμένου εγγράφου και αριθμού, εξασφαλίζει την απρόσκοπτη λειτουργία των διοικητικών διαδικασιών και τη διατήρηση της εμπιστοσύνης των πολιτών προς την Πολιτεία.

Επιπλέον, η πρόβλεψη έκδοσης κανονιστικών πράξεων με εξουσιοδότηση των συναρμόδιων Υπουργών επιτρέπει την ευέλικτη και στοχευμένη προσαρμογή του πλαισίου, με σεβασμό στα δικαιώματα και τις ανάγκες των πολιτών.

Ειδικώς για τους ανηλίκους, ή τους δικαστικώς συμπαραστατούμενων η χορήγηση Π.Α. χωρίς την έγκριση των ασκούντων τη γονική μέριμνα ή των ασκούντων τη δικαστική μέριμνα εγείρει ζήτημα προστασίας της προσωπικότητας και ιδιωτικότητας ευαίσθητων προσώπων ή άλλη ευάλωτη κατηγορία προσώπων. Η πρόβλεψη απαίτησης γονικής συναίνεσης διασφαλίζει την αρχή του βέλτιστου

συμφέροντος του παιδιού (άρθρο 3 παρ. 1 της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού), την οποία και το Σύνταγμα (άρθρο 21 παρ. 1) εγγυάται μέσω της ειδικής φροντίδας που επιβάλλεται για τους ανηλίκους. Επιπλέον, εναρμονίζεται πλήρως με το ρυθμιστικό πλαίσιο του GDPR (άρθρο 8) που απαιτεί γονική συναίνεση για την επεξεργασία δεδομένων παιδιών κάτω των 15 ετών.

Ερμηνευτική διευκρίνιση του χαρακτήρα του Προσωπικού Αριθμού (Π.Α.):

Κατά το άρθρο 11 του ν. 4727/2020, καθιερώνεται ο Προσωπικός Αριθμός (Π.Α.) ως μέσο υποχρεωτικής επαλήθευσης της ταυτότητας των φυσικών προσώπων. Ωστόσο, η διατύπωση αυτή δεν ανταποκρίνεται στη νομική και τεχνική φύση του Π.Α. όπως διαμορφώνεται στο ίδιο το άρθρο, ιδίως στην παρ. 3, και στο σύνολο του πληροφοριακού πλαισίου της δημόσιας διοίκησης.

Ο Π.Α. συνιστά πρόσθετο αναγνωριστικό αριθμό μητρώου, αντίστοιχο με τον ΑΦΜ, τον ΑΜΚΑ και τον Αριθμό Δελτίου Ταυτότητας και χρησιμοποιείται αποκλειστικά ως κλειδί αναζήτησης εντός των ηλεκτρονικών μητρώων. Δεν φέρει καμία εγγενή ταυτοποιητική ισχύ, ούτε επιτελεί καθαυτού λειτουργία επαλήθευσης της φυσικής ταυτότητας του προσώπου. Αντιθέτως η επαλήθευση του φυσικού προσώπου από το δημόσιο φορέα, επέρχεται από το μέσο ταυτοποίησης, δηλαδή το δελτίο ταυτότητας στο οποίο αναγράφονται βιομετρικά χαρακτηριστικά του πολίτη για τον λόγο αυτό. Συνεπώς, η φράση «αριθμός υποχρεωτικής επαλήθευσης» δεν ευσταθεί από τεχνική και νομική άποψη, ενώ η υποχρεωτική καθολική επιβολή του Π.Α. δεν πληροί την αρχή της αναγκαιότητας και της αναλογικότητας κατά το άρθρο 25 παρ. 1 Συντ. και τον ΓΚΠΔ.

Δ. Συμπέρασμα

Η προτεινόμενη ρύθμιση εναρμονίζει την τεχνολογική πρόοδο με τη θεμελιώδη αξία του σεβασμού της προσωπικότητας και της αυτονομίας του ατόμου. Αναγνωρίζοντας τον Προσωπικό Αριθμό ως πρόσθετο μέσο **αναγνώρισης και όχι υποχρεωτικής αναγνώρισης**, διασφαλίζει ότι η χρήση του δεν επιβάλλεται αλλά παραμένει προϊόν ελεύθερης επιλογής. Είναι ένα βήμα προς μια ψηφιακή διοίκηση χωρίς αποκλεισμούς, που σέβεται τους πολίτες που επιλέγουν διαφορετικά — συμπεριλαμβανομένων των γονέων που επιθυμούν αυξημένη προστασία της ιδιωτικότητας των παιδιών τους — και διασφαλίζει παράλληλα τη θεσμική λειτουργία του κράτους μέσω ισοδύναμων και αξιόπιστων μηχανισμών αναγνώρισης.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ "Α»

Εκτίμηση Κόστους – Οφέλους και Ρεαλιστικές Προβλέψεις Εφαρμογής

A. Εκτίμηση Κόστους Εφαρμογής της Προαιρετικότητας Π.Α.

1. Διοικητικό κόστος:

- ✓ Ανάπτυξη του πληροφοριακού συστήματος για εναλλακτικά μέσα αναγνώρισης (Αριθμός Δελτίου Ταυτότητας κ.λπ.).
- ✓ Εκπαίδευση προσωπικού στις δημόσιες υπηρεσίες για την αποδοχή πολιτών χωρίς Π.Α.
- ✓ Επικαιροποίηση ψηφιακών φορμών και βάσεων δεδομένων ώστε να μην απαιτούν Π.Α. ως υποχρεωτικό πεδίο.

2. Κόστος ενημέρωσης:

- ✓ Δημόσια καμπάνια για την ενημέρωση των πολιτών σχετικά με το δικαίωμα εξαίρεσης.
- ✓ Έκδοση εγκυκλίων και οδηγιών προς φορείς του Δημοσίου και ιδιωτικού τομέα.

3. Κόστος συμμόρφωσης GDPR:

- ✓ Ανασχεδιασμός των πρακτικών επεξεργασίας δεδομένων και ενημέρωση Πολιτικών Απορρήτου.

Εκτίμηση: Το κόστος είναι μετρήσιμο και περιορισμένο χρονικά, με υψηλό βαθμό επαναχρησιμοποίησης υφιστάμενων υποδομών.

B. Εκτίμηση Οφέλους

1. Ενίσχυση του δικαιώματος επιλογής και της εμπιστοσύνης προς το Κράτος: Η πρόβλεψη εξαίρεσης μειώνει την αίσθηση εξαναγκασμού και αυξάνει τη θεσμική εμπιστοσύνη ιδίως σε πολίτες με ιδιωτικές επιφυλάξεις.

2. Συμμόρφωση με τις επιταγές του GDPR και της ΕΣΔΑ:
Η προαιρετικότητα εξασφαλίζει νόμιμη βάση επεξεργασίας μέσω συγκατάθεσης και μειώνει κινδύνους παραβίασης δικαιωμάτων.
3. Πρόληψη κοινωνικών εντάσεων ή δικαστικών προσφυγών:
Ένα υποχρεωτικό καθεστώς Π.Α. μπορεί να δημιουργήσει αρνητικές αντιδράσεις και προσφυγές σε δικαστήρια (ΣτΕ, ΕΔΔΑ).
4. Προστασία ανηλίκων και θεσμική κατοχύρωση γονικής συναίνεσης:
Δημιουργεί πρότυπο καλής πρακτικής για τη διαχείριση προσωπικών δεδομένων παιδιών σε ψηφιακά περιβάλλοντα.

Γ. Ρεαλιστικές Προβλέψεις Εφαρμογής

1. Χρονοδιάγραμμα:
 - ✓ Βραχυπρόθεσμα (0–6 μήνες): Έκδοση Κανονιστικών Πράξεων, ενημερωτικές δράσεις, τεχνική προσαρμογή ψηφιακών υπηρεσιών.
 - ✓ Μεσοπρόθεσμα (6–12 μήνες): Πλήρης λειτουργία εναλλακτικών μηχανισμών αναγνώρισης.
 - ✓ Μακροπρόθεσμα (12+ μήνες): Ενσωμάτωση πρακτικής σε όλες τις ψηφιακές διαλειτουργικές υποδομές (π.χ. gov.gr).
2. Τεχνική δυνατότητα:
 - ✓ Η αναγνώριση βάσει Αριθμού Δελτίου Ταυτότητας ή ΑΜΚΑ είναι ήδη τεχνικά υλοποιημένη σε πολλές βάσεις δεδομένων.
 - ✓ Δεν απαιτείται κατάργηση του Π.Α., αλλά απλώς μη καθολική εφαρμογή.
3. Εναρμόνιση με ευρωπαϊκές πρακτικές:
 - ✓ Η πρόβλεψη προαιρετικότητας ή πολλαπλών μέσων ταυτοποίησης υφίσταται και σε άλλα Ευρωπαϊκά κράτη, με συνταγματική προστασία των προσωπικών δεδομένων.

Συνολική Εκτίμηση: Η προτεινόμενη ρύθμιση συνιστά οικονομικά βιώσιμη, θεσμικά κατοχυρωμένη και τεχνικά εφαρμόσιμη λύση. Το δημοσιονομικό κόστος είναι αναλογικό και αποσβεστέο, ενώ τα οφέλη στο επίπεδο θεμελιωδών δικαιωμάτων, κοινωνικής αποδοχής και δικαιοπολιτικής συνέπειας είναι υψηλής αξίας και στρατηγικής σημασίας.

ΟΙ ΥΠΟΓΡΑΦΟΝΤΕΣ ΒΟΥΛΕΥΤΕΣ

30/4/25

Δημήτριος Νατσιός

Βορύλλας Ανδρέας

Βρεττός Νικόλαος

Δελβερούδης Κομνηνός

Κουρουπάκη Ασπασία

Οικονομόπουλος Τάσος

Ρακοβαλής Αθανάσιος

Ρούντας Γεώργιος

Τσιτρίωνης Σπυρίδων